

« zurück blättern vor »

POTAŻ subst. m., ab 1644; auch *potasz*; ‘kaliumhaltiges Karbonat’ – ‘węglan potasowy’: (1644) 1938 OpisKról 237, SP17 *mieszczanin Swiecki pali potasze z różnego drzewa, z więzow i z brzostow*. ○ (1647) 1971 J.A. Mor.Kan. 159 *brzost, który naszym / Krajom intraty przyczynia potaszem*. ○ (ca.1629–1725) 1844 Morsztyn Poezje 107 *Ani są ogniem pewnie oczy wasze [...] Drzewa też w sercu [...] nie wyrastają / I pewnie z niego nie będą potasze*. ○ 1745–1746 ChmAteny II 325, SP17 *DZWINA [...] frokt omnis generis y potaże z Litwy do Rygi prowadzi*. ○ 1782–1792 Pam.84 764, L *Potaż dzieli się na korytowy czyli blauaż, i na machługę czyli waydaż*. ○ 1786–1788 Kras.List. 170, L *Gdyby nie było potażu Nie byłoby ekwipażu, Skarb to niedosyć wielbiony, Z popiołów mamy galony*. ○ 1843–1855 Moracz. Dzieje VIII 20, DOR *Same potaże wypalone w jego dobrach czyniły rocznie sumę na owe czasy ogromną, bo dwakroć sto tysięcy talarów bitych*. ○ (1882–1886) 1897–1898 Korzon Wewn.I 353, DOR *Budnicy (...) nie trudnili się rolnictwem właściwym, lecz jedną gałęzią przemysłu leśnego, wypalaniem potażu drzewnego*. ○ 1948 Szmid.Fot. 40, DOR *Potaż należy przechowywać w szczelnie zamkniętych naczyniach, przyciąga bowiem wilgoć z powietrza i przybiera na wadze*. – L, SWIL (chem.), Sw (chem.), DOR (chem. techn.).
◇ **Var:** *potasz* subst. m., (1644) 1938 OpisKról 237, SP17 – L, SWIL, Sw (m.u.); *potaż* subst. m., 1786–1788 Kras.List. 170, L – L, SWIL (chem.), Sw (chem.), DOR (chem. techn.). ◇ **Etym:** nhd. *Pot(t)asche* subst. f. sglt., ‘aus Pflanzenasche ausgelaugtes alkalisches Salz’, GRI. ◇ **Der:** *potaż(ar)nia* subst. f., ‘Betrieb zur Herstellung von Pottasche’, (1669–1696) 1738 Vol. Leg.5 179, L, zuerst geb. L; *potażowy* adj., 1846 Dzierzk.Pow.II 194, DOR, zuerst geb. SWIL; *potażnik* subst. m., ‘Hersteller von Pottasche’, zuerst geb. SWIL; *potażowar* subst. m., ‘Hersteller von Pottasche’, zuerst geb. Sw.

« zurück blättern vor »